

УДК: 378.048.2

*Гладких Ф. В., PhD в галузі охорони
здоров'я, магістрант за
спеціальністю «281 – Публічне
управління та адміністрування»*

**ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВНОСТІ
ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬО-НАУКОВИХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ
PhD ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «222 – МЕДИЦИНА» ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «22 –
ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я» ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АКРЕДИТАЦІЙНИХ
ЕКСПЕРТИЗ**

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Перші захисти дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) в Україні відбулися у 2019 р. відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2019 р. № 167 – 2019 р. ступінь PhD присуджено 11 здобувачам, у 2020 р. – 346 особам, у першому півріччі 2021 р. – 1 551 дослідникові [1, 2, 3]. В Україні кількість осіб, що вступають до аспірантури, у 2016–2020 рр. становила близько 7 тисяч вступників на рік, що відповідає 4,0–4,9% від загальної кількості осіб, які у відповідні роки здобули ступінь магістра (спеціаліста) [1, 2]. Впродовж останніх 30 років відмічається стійке зниження частка осіб, які навчаються в аспірантурі в наукових установах (НУ) з 34,8% у 1991 р. до 7,4% у 2020 р. У 2016–2020 рр. майже у третині закладів вищої освіти (ЗВО) та майже у всіх НУ (95,5%) середньорічний прийом до аспірантури не перевищував 10 осіб на рік. Впродовж 2016–2020 рр. підготовку PhD провадили 237 ЗВО та 157 НУ. За 5 років (2016–2020 рр.) до аспірантури ЗВО зараховано 30391 вступника на 1 904 освітньо-наукові програми (ОНП), в той час як до НУ – 2 769 осіб на 239 ОНП. У 2020 р. до аспірантури, відкритій у 120 НУ, вступило в загальному 453 особи, тоді як до аспірантури, відкритій у 225 ЗВО, вступило 6220 осіб. При тому варто зазначити, що 80,0% від всіх НУ у 2020 р. прийняли на навчання від 1 до 5 аспірантів кожна [1]. Аналіз результатів акредитаційних експертиз Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) 114 ОНП, з прийомом до 5 аспірантів на рік, впродовж 2019–2021 рр. показав, що успішно акредитовано 92 ОНП у ЗВО і лише 10 ОНП у НУ; умовну (відкладену) акредитацію отримали 8 ОНП у ЗВО та 4 – у НУ; відмовлено в акредитації однієї ОНП, яка провадилась у Інституті проблем кріобіології і кріомедицини Національної академії наук України (НАН України) (Акредитаційна справа № 1143/АС-21; протокол засідання НАЗЯВО № 16 (59) від 30.09.2021 р.) [1, 2]. Положенням про акредитацію освітніх програм, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 р.

№ 977, визначається, що ЗВО (НУ) має забезпечити повноцінну підготовку аспірантів до дослідницької та викладацької діяльності. Мінімальні вимоги, що висувуються до кадрового забезпечення як під час ліцензування, так і під час акредитації ОНП рівня PhD, полягають у наявності у ЗВО (НУ) не менше двох докторів наук з відповідного наукового напрямку [1, 2].

Мета дослідження – охарактеризувати розподіл ліцензованих обсягів підготовки PhD за спеціальністю «222 – Медицина» галузі знань «22 – Охорона здоров'я» станом на 01.11.2022 р. за даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) крізь призму успішності проходження акредитації ОНП НАЗЯВО.

Матеріали та методи дослідження. Спроможність функціонування ОНП оцінювали за результатами акредитаційних експертиз та за фактичною кількістю PhD-здобувачів, які обрали цю програму. Аналіз розподілу ліцензованого обсягу підготовки PhD за спеціальністю «222 – Медицина» та фактичної кількості здобувачів проведено залежно від відомчого підпорядкування та форми власності ЗВО/НУ – організації, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я України (МОЗ України), установи, підпорядковані Міністерству освіти і науки України (МОН України), установи, підпорядковані НАН України, установи підпорядковані Національній академії медичних наук України (НАМН України) та ін. (установи, підпорядковані Державному управленню справами, Міністерству оборони України та приватні заклади).

Результати дослідження та їх обговорення. Проведене дослідження показало, що станом на 01.11.2022 р. в Україні підготовку PhD за спеціальністю «222 – Медицина» ліцензовано МОН України у 51 установі, з яких по 39% зосереджено у ЗВО/НУ, підпорядкованих МОЗ України (20 установ) та у 20 НУ, підпорядкованих НАМН України; по 8% – в установах, підпорядкованих НАН України (4 заклади) та в установах, підпорядкованих МОН України (4 ЗВО та ще 6% (3 установи) іншого підпорядкування (Державне управління справами, Міністерство оборони України та 1 приватний ЗВО).

Загальний ліцензований обсяг підготовки PhD за спеціальністю «222 – Медицина» станом на 01.11.2022 р. в Україні становив майже 5 тис. місць (4784 місця), проте фактична кількість здобувачів, які здобувають ступінь доктора філософії є у 3 рази нижча та становить лише 33% від максимального обсягу здобувачів, підготовку яких можуть одночасно забезпечити ЗВО/НУ України (табл. 1).

Таблиця 1. Розподіл ліцензованого обсягу та фактична кількість PhD-здобувачів за спеціальністю «222 – Медицина» галузі знань «22 – Охорона здоров'я», абс., (%) станом на 01.11.2022 р.

	Ліцензований обсяг	Фактична кількість здобувачів	К-ть здобувачів на акредитованих ОНП	К-ть здобувачів на неакредитованих ОНП
МОЗ України	3428 (72%)	1215 (35%)	1171 (96%)	44 (4%)
НАМН України	548 (11%)	82 (15%)	45 (55%)	37 (45%)
НАН України	140 (3%)	20 (14%)	0	20 (100%)
МОН України	464 (10%)	248 (53%)	236 (95%)	12 (5%)
Інші	204 (4%)	10 (5%)	3 (30%)	7 (70%)
Усього:	4784	1575 (33%)	1455 (92%)	120 (8%)

Зважаючи, що кількість дисертаційних робіт в галузі «22 – Охорони здоров'я», поданих до захисту впродовж останніх років за даними [1, 2] стабільно є однією з найвищих серед всіх галузей знань, постає необхідність аналізу фактичного виконання ліцензійних обсягів підготовки PhD за спеціальністю «222 – Медицина». Оцінка фактичної кількості здобувачів та ліцензованого на 4 роки обсягу підготовки PhD за спеціальністю «222 – Медицина» показало, що найнижча фактична кількість здобувачів відмічається в НУ, підпорядкованих НАМН України ($18,4 \pm 3,5$ (95% ДІ: 11,5–25,2) %). При цьому слід зазначити, що у 8 з 20 НУ станом на 01.11.2022 р. навчалось менше 5 PhD-здобувачів, в у 5 НУ – навчалось лише по одному аспіранту. Варто зазначити й те, що 45% (37 здобувачів) аспірантів станом на 01.11.2022 р. виконують неакредитовані ОНП (див. табл.1).

Співставними за ефективністю виконання ліцензованого обсягу є ЗВО/НУ, підпорядковані МОЗ України ($36,6 \pm 5,8$ (95% ДІ: 25,3–47,9)%) та НУ НАН України ($32,0 \pm 19,8$ (95% ДІ: 6,8–70,8)%). Серед установ НАН України, які провадять підготовку PhD за спеціальністю «222 – Медицина» заслуговує особливої уваги Інститут проблем кріобіології і кріомедицини НАН України, який, маючи найменший ліцензований обсяг прийому (2 здобувачі на рік) має найвищу ефективність виконання ліцензованого обсягу на рівні 88% (7 здобувачів на 8 місць). Крім того, вказана НУ за результатами розгляду ОНП Галузевою експертною радою НАЗЯВО, отримала рекомендацію до акредитації ОНП «222 Медицина» (Акредитаційна справа № 1089/АС-22) та ймовірно отримає першу і єдину на сьогодні акредитованою ОНП за вказаної спеціальністю у НАН України. Найвище ж виконання ліцензованого обсягу відмічається серед ЗВО, підпорядкованих МОН України ($59,0 \pm 18,4$ (95% ДІ: 22,9–95,1)%), на PhD програмах за спеціальністю «222 – Медицина» яких навчаються 248 здобувачів, 95% (236) з яких – за акредитованими ОНП.

Висновки. Результати дослідження вказують на доцільність перерозподілу ліцензійних обсягів підготовки PhD за спеціальністю «222 – Медицина» з урахуванням результатів акредитації ОНП та фактичної кількості здобувачів, які виявили бажання здобувати ступінь доктора філософії в

конкретному ЗВО/НУ. Є доцільною активізація акредитації ОНП НУ НАН України та збільшення ліцензованих обсягів підготовки PhD за спеціальністю «222 – Медицина» у ЗВО, підпорядкованих МОН України.

Список використаних джерел

1. Бреус Ю., Колісник Л., Меняйло В., Ніколаєв Є. Здобутки і виклики експерименту з присудження наукового ступеня доктора філософії: аналітичний звіт. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. 2021. 84 с.
2. Гладких Ф. В. Система підготовки докторів філософії в галузі ОЗ України та аналіз результатів акредитаційних експертиз структурованих освітньо-наукових програм. Тракторія науки=Traektoriâ Nauki = Path of Science. 2021. № 12. С. 4015–7030. DOI: <http://doi.org/10.22178/pos.77-13>.
3. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF>.

УДК [004:681.518]:35.077.1-028.27(477)

Гончарук Г. П., здобувачка вищої освіти
Чальцева О. М., завідувач кафедри
політології та державного управління,
д.політ.н., доцент

СПЕЦИФІКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

В останні десятиліття ХХ століття інформаційно-комунікаційні технології стають каталізатором радикальних змін в житті суспільства, в результаті цих глобальних змін відбувається поступальний рух до інформаційного суспільства, де визначна роль належить інформації та знанням. Проте, адміністративні послуги та електронне урядування є відносно новими поняттями, адже лише у 90-х роках ХХ століття воно почало набирати обертів у побутовому та науковому дискурсі.

Метою дослідження є аналіз специфіки реалізації електронного урядування сфери надання адміністративних послуг в Україні.

Дослідженням електронного урядування займалися такі зарубіжні та вітчизняні вчені: Т. Пардо, Н. Менінг, Н. Парсон, А. Вишневський, О. Рогожин та Ю. Привалов, К. Афанасьєв, В. Авер'янов, І. Коліушко та В. Тимошук О. Ємельяненко. Проте, базові дефініції понятійно-категоріального